HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מופרש מפני גזל. שמתיישבים מהן הבעלים: **ופטורות מן המעשר.** משום דהפקירן ניהנו: **מרייהו.** בעלים של תלמיס: **והולפנו לו'.** דשרו למיכל כל מדם: **משום סניוס מילתא.** כלומר מרוע לב היה לומר כן ולא משום עין יפה דעדיין לא הפקירן: **אשכחיה.** לרבי טרפון גופיה דקאכיל מן התלמיס דקסבר דהפקירן ניהנו: **אתאיה.** לר' טרפון דשקל הסוח גברא שהיה משמרן: **על דבר זה.** שהיה עמו בכבוד תורתו דקאמר לו לטרפון: **פריליס.** שהוליכו מביח המקדש: **ונעשו חול.** ואף על פי כן נהנה עליהם בלאנר: **אמאי ליעבו.** הסוח גברא לר' טרפון הא מהפקירן קא אכיל: **וקא סבר הייבו דגנבן.** להכי לעבריה: **אי הכי אמאי ליעבר ר' טרפון נפשיה.** כיון שמפסו כגנב מאי הוה ליה למעבד: **היה לו לפייסו.** בממון: **לפעלם.** לשם שמים: **ודבר נהן לשם שמים.** שתהא כל כוונתך לשמים: **להיות עודר בו.** להשתכר ממנו כדי לאכול: **אלא קשיא דר' טרפון.** (ח) מה שרי ליה לאיניש לאודועי נפשיה באתרא דלא ידעי ליה דכתיב **ועבדך ירא את ה'** מנעוריו וכתיב **יהלך זר ולא פיך הא באתרא דידעי ליה הא באתרא דלא ידעי ליה אמר רבא** ה**שרי ליה לצורבא מרבנן למימר צורבא מרבנן אנא** ט**שרו לי תיגראי ברישא דכתיב** י**ובני דוד כהנים היו** (ו) **מה כהן נוטל בראש אף תלמיד חכם נוטל בראש וכהן מנא לן דכתיב** יא**וקדשתו כי את לחם (ה') אלהיך הוא מקריב** יב**ותנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה**

לפתוח

תנא הוקפלו רוב המקצועות מותרות משום גזל ופטורות מן המעשרות רבי ורבי יוסי בר רבי יהודה איקלעו להההוא אתרא בזמן שהוקפלו רוב המקצועות רבי הוה קא אכיל רבי יוסי בר ר' יהודה לא אכיל אתא מרהון אמר להו אמאי לא אכלי רבנן הוקפלו רוב המקצועות הוא ואף על פי כן לא אכיל ר' יוסי בר ר' יהודה קסבר משום סניות מילתא הוא דקאמר הדין גברא רבי חמא בר רבי חנינא איקלע להההוא אתרא בזמן שהוקפלו רוב המקצועות הוה קאכיל יהיב לשמעיה לא אכיל אמר ליה אכול כך אמר לי רבי ישמעאל בר רבי יוסי משום אביו הוקפלו רוב המקצועות מותרות משום גזל ופטורות מן המעשר ר' טרפון אשכחיה ההוא גברא בזמן שהוקפלו המקצועות דקאכיל אחתיה בשקא ושקליה ואמטייה למשדיה בנהרא אמר (ח) לו אוי לו לטרפון שזה הורגו שמע ההוא גברא שבקיה וערק אמר רבי אבהו משום ר' חנניה בן גמליאל כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על דבר זה אמר [ט]אוי לי שנשתמשתי בכתרה של תורה ואמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן [י] [א]כל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם קל וחומר ומה בלשצר שנשתמש בכלי קודש שנעשו [1] כלי חול שנאמר [ב] [1]ובאו בה פריצים וחיללוה [ג] כיון שפרצום נעשו חול נעקר מן העולם דכתיב [2] בה בליליא קטיל בלשצר המשתמש בכתרה של תורה שהוא [ג] חי וקיים לעולם על אחת כמה וכמה ורבי טרפון כיון דכי אכיל דהוקפלו רוב המקצועות הוה אמאי צעריה ההוא גברא משום דההוא הוו גנבי ליה ענבי כולה שתא וכיון דאשכחיה לר' טרפון סבר היינו דגנבן אי הכי אמאי ציער נפשיה משום דרבי טרפון עשיר גדול הוה והוה ליה לפייסו בדמים תניא [3] לאהבה את ה' אלהיך לשמוע בקולו ולדבקה בו [ב] שלא יאמר אדם אקרא שיקראוני חכם אשנה שיקראוני רבי [ד] אשנן שאהיה זקן ואשב בישיבה אלא [ה] למד מאהבה וסוף הכבוד לבא שנאמר [4] קשרם על אצבעותיך כתבם על לוח לבך ואומר [5] דרכיה דרכי נועם ואומר [6] עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר רבי אליעזר בר ר' צדוק אומר [ז] עשה דברים לשם פעלם ודבר בהם לשמם [ז] [ח]אל תעשם עטרה להתגדל בהם ואל תעשם קורדום לחפור בהם ואל תעשם עודר בו וקל וחומר ומה בלשצר שלא נשתמש אלא בכלי קדש שנעשו כלי חול נעקר מן העולם המשתמש בכתרה של תורה על אחת כמה וכמה אמר רבא [ט] שרי ליה לאיניש לאודועי נפשיה באתרא דלא ידעי ליה דכתיב [7] ועבדך ירא את ה' מנעוריו אלא קשיא דר' טרפון [ו] דעשיר גדול היה והוה ליה לפייסיה בדמים רבא רמי כתיב ועבדך ירא את ה' מנעוריו וכתיב [8] יהלך זר ולא פיך הא באתרא דידעי ליה הא באתרא דלא ידעי ליה אמר רבא [ט] שרי ליה לצורבא מרבנן למימר צורבא מרבנן אנא [י] שרו לי תיגראי ברישא דכתיב [9] ובני דוד כהנים היו [ו] מה כהן נוטל בראש אף תלמיד חכם נוטל בראש וכהן מנא לן דכתיב [10] וקדשתו כי את לחם (ה') אלהיך הוא מקריב [ז] ותנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה

לפתוח

פירוש הרא"ש

מופרש מפני הגזל. דמשמעמ דהפקירום הבעלים והפקר פטור מן המעשר: משום סניות מילתא. דכר שנוי וגנאי הוה לו לפייסו בדמים ולשלם לו כל התלמיס שגנבו לו: עשה דברים לשם פעלם. לשמו של הקב"ה שפעל הכל למענהו: ודבר בהן לשמן. כל דבוקך ומשלך בדברי תורה יהיה לשם התורה כגון לידע ולהבין ולהוסיף ולקח ופלפול ולא לקנטר ולהתגאות: ולא תעשם עטרה להתגדל בהם. שתלמוד כדי להתעטר ולהתגדל: **ולא קורדום לחפור בהם.** דמשמעמ כל בעלי נקסים נקילין בדין זה: **א"ה אמאי ציער נפשיה.** דכיון דשמע שרלה להרגו על שגנב תלמיו היה לו לירל שבודאי יעשה כן ו"ל דמאי מעטער והלא יפה עשה שהניל את עלמו מן המיתה ואף על פי שהיה נמי תלמיך לקמן שרי ליה לתלמיך לאודועי נפשיה בתורה דלא ידעין ליה: ומשני כיון דעשיר גדול שהיה לו לפייסו בדמים ולשלם לו כל התלמיס שגנבו לו: עשה דברים לשם פעלם. לשמו של הקב"ה שפעל הכל למענהו: ודבר בהן לשמן. כל דבוקך ומשלך בדברי תורה יהיה לשם התורה כגון לידע ולהבין ולהוסיף ולקח ופלפול ולא לקנטר ולהתגאות: ולא תעשם עטרה להתגדל בהם. שתלמוד כדי להתעטר ולהתגדל: **ולא קורדום לחפור בהם.** דמשמעמ כל בעלי נקסים נקילין בדין זה: **א"ה אמאי ציער נפשיה.** דכיון דשמע שרלה להרגו על שגנב תלמיו היה לו לירל שבודאי יעשה כן ו"ל דמאי מעטער והלא יפה עשה שהניל את עלמו מן המיתה ואף על פי שהיה נמי תלמיך לקמן שרי ליה לתלמיך לאודועי נפשיה בתורה דלא ידעין ליה: ומשני כיון דעשיר גדול

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אמר לו אי לו לטרפון כל"ל ותיבת לו נמחק: (ב) שם קודם שנעשו חול כל"ל ותיבת כלי נמחק וכן לקמן: (ג) שם בכתבה של תורה שהוא שקים לעולם ועד על נחת כל"ל ותיבת הוא נמחק: (ד) שם אשנה שהיה זקן: (ה) שם אלא למוד מהכתוב: (ו) שם דר' טרפון משום דעשיר גדול: (ז) שם וכני דוד כהנים היו וכי כהנים היו אלא מה כהן נוטל: (ח) רש"י ד"ה אלא קשיא וכו' דאם שרי ליה:

מוסף רש"י

אל תעשם עטרה. לדברי תורה, להתגדל בהם. שלא תלמוד על מנת ליטול עטרה שיקלמו מוסך כך ותסגדל בה. ואל תעשם קרדום לחפור בה. שתדם עוסה בו מלאכה, וכן לא תלמוד לומה על מנת שתה מלטרך לבריות שתלמד לומה בשכר, אלא על מנת ללמד בתתם (אבות פ"ד מ"ה).

תוספות

הוקפלו כו' מותרות משום גזל. שהבעלים מפקירין לומה: ופטורות מן המעשר. כהפקר: שנשתמשתי בכתרה של תורה. שהיתה לומה המיח בשביל כבוד תורה: [א"ה אמאי ציער]. מאי הוה ליה למיעבד כיון שלא היה רולה להיתה נענין אחר בשלמא לי שהוא שניך ליה כי אמר הוקפלו רוב המקצועות ניחא שהיה מלטער על מה שלא אמר לו: לאהבה את ה' אלהיך. משמע מאהבת הבורא ולא לכבוד עלמך: שרו לי תיגראי. כלומר בפסוק זין שלי תחילה:

גליון הש"ס

גמ' אוי לו שנשתמשתי. עיין ב"ק דף נט ע"ב ומהרש"ל מ"ל שם: שם כיון שפרצום נעשו חול. עיין במס' ע"ז דף נב ע"ב: שם שרו לי תיגראי ברישא. עיין שבועות דף ל ע"ב:

כד א ב ג מיי' פ"ו מהל' מ"ת סל"ו ופ"י מהל' מעשה הלכה ד טוש"ע יו"ד סי' רמו סעי' כח בהג"ה:

כה ד סמג עשין ג [טוש"ע שם]:

כו ה מיי' פ"ו מהל' מ"ת הל"י [ופ"ל מהל' סנהדרין הל' ו] סמג עשין ג טוש"ע יו"ד סי' רמג סעי' ה [ועוש"ע חו"מ סי' טו סעי' ל]:

תורה אור השלם

1. וְהִסְבוֹתִי פְּנֵי מִהֶם וְחִלְּלוּ אֶת צְפוּנַי וּבָאוּ בָהּ פָּרִיצִים וְחִלְּלוּהָ:
יחזקאל ז כב
2. בְּהּ בְּלֵילְיָא קְטִיל בַּלְאשַׁצַּר מַלְכָּא כַּשְׂדָּאָה: דניאל ה ל
3. לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה בּוֹ כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם: דברים ל כ
4. קְשָׁרֵם עַל אֶצְבְּעֹתֶיךָ כָּתְבֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ:
משלי ז ג
5. דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבֹתֶיהָ שָׁלוֹם:
משלי ג יז
6. עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: משלי ג יח
7. וְהָיָה אֲנִי אֶלֹף מֵאַחֶךָ וְרוּחִי יְיָ יְשַׁאֲךָ עַל אֲשֶׁר לֹא אֵדָע וּבָאתִי לְהַגִּיד לְאַחֲאָב וְלֹא יִמְצָאֵךְ וַהֲרָגֵנִי וְעַבְדְּךָ יָרֵא אֶת יְיָ מִנְּעֻרָי: מלכים א יח יב
8. יְהַלֶּלְךָ זָר וְלֹא פִיךָ נָכְרִי וְאַל שְׂפָתֶיךָ:
משלי כז ב
9. וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי וּבְנֵי דָוִד כֹּהֲנִים הָיוּ:
שמואל ב ח יח
10. וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי אֶת לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מַקְרִיב קָדֹשׁ יִהְיֶה לָךְ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ מְקַדִּשְׁכֶם: ויקרא כא ח